

Avdelningen för djurskydd och hälsa

Vägledning för kontrollmyndigheter m.fl.

Kontroll av hästpass

Kontroll av passutfärdande föreningar

Fastställt 2014-05-06

Ändringslogg för dokumentet

Datum	Ändring	Signatur
2010-05-12	Utkast framtaget	David Slottner
2010-06-03	Vägledningen fastställd av sft avdelningschef Malin Engdahl	David Slottner
2014-05-06	Vägledningen fastställd av avdelningschef Ingrid Eilertz. Denna vägledning ersätter vägledning med dnr 36-6356/10. Den ändring som är gjord gäller stycke 14 om föransmälan. I övrigt ingen ändring.	Helena Elofsson

1. INLEDNING.....	3
2. BESKRIVNING AV KONTROLLOMRÅDET	3
3. SYFTET MED KONTROLLEN	3
4. KONTAKTFUNKTIONER/KONTAKTPERSONER	3
5. DEFINITIONER.....	3
6. TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING	4
7. ANSVARFÖRDELNING INOM KONTROLLOMRÅDET	5
8. VILKA ÄR KONTROLLOBJEKTEN?	5
9. RISKANALYS.....	5
10. HUR FÖRBEREDS DEN OPERATIVA KONTROLLEN?	5
11. TIDPUNKT FÖR KONTROLLER	5
12. MÖJLIGHETER TILL SAMORDNAD OPERATIV KONTROLL INOM MYNDIGHETEN	6
13. CENTRALA REGISTER TILLGÄNGLIGA FÖR DEN OPERATIVA KONTROLLEN	6
14. HUR GENOMFÖRS DEN OPERATIVA KONTROLLEN? -FÖRANMÄLAN.....	7
15. BEDÖMNINGSGRUNDER	8
<i>Kontroll av hästars pass:</i>	8
<i>Kontroll av organisationer:</i>	8
16. HANTERING AV AVVIKELSER SOM KONSTATERAS VID DEN OPERATIVA KONTROLLEN	9
<i>Hästpäss</i>	9
<i>Utfärdandet av pass</i>	9
17. FÖRELÄGGANDE	9
18. ÖVERPRÖVNING AV BESLUT.....	10
19. ÅTALSANMÄLAN	10
20. TVÄRVILLKOR	10
21. JORDBRUKSVERKETS BEHOV AV UPPFÖLJNING	10
22. JORDBRUKSVERKETS UTVÄRDERING AV RESULTATET AV DEN OPERATIVA KONTROLLEN	10

1. INLEDNING

Jordbruksverket vill med denna vägledning ge råd och stöd åt dem som planerar och utför den operativa kontrollen inom *avel och identifiering av hästdjur*. Målsättningen är att på ett samlat ställe tillhandahålla information om kontrollområdet, t.ex. gällande regelverk, kontaktfunktioner/kontaktpersoner, ansvarsfördelning, genomförandet av den operativa kontrollen. Härigenom skapas förutsättningar för en operativ kontroll som kännetecknas av en hög effektivitet och en god kvalitet.

2. BESKRIVNING AV KONTROLLOMRÅDET

Vägledningen omfattar kontroll av hästpass på individnivå (d.v.s. att hästarna har pass och att passet finns hos hästen), samt kontroll av de föreningar som utfärdar pass, både avseende deras arbete med passutfärdande och hur de följer sina av Jordbruksverket godkända plan och riktlinjer avseende stambokföring.

3. SYFTET MED KONTROLLEN

Hästpassen är ett verktyg för att minska spridning av sjukdomar och säkerställa att inte läkemedelsrester finns i hästkött från de djur som går till slakt. De regler för identifiering av hästdjur som gäller från den 1 juli 2009 ger också mycket bättre möjligheter än tidigare att säkerställa identiteten på en häst, vilket även är viktigt vid handel och avel med hästar. De nya reglerna med krav på märkning av hästar, med chip eller i vissa fall annan, synlig märkning, gör också att det är svårare att byta identitet på hästar, då det är möjligt att spåra vilken häst chippet hör till. Detta försvårar handeln med hästar som stulits eller där identiteten av andra skäl har förändrats.

Syftet med kontrollen är att säkerställa att de gällande regelverken följs. Detta gäller både att hästägare skaffar pass åt sina hästar och även att passen används, d.v.s följer med hästen vid förflyttningar, samt att arbetet med att utfärda dessa pass sköts på rätt sätt. Även stambokföring av hästar är ett område som är reglerat och de föreningar som stambokför hästar har ett godkännande av Jordbruksverket som måste följas upp.

4. KONTAKTFUNKTIONER/KONTAKTPERSONER

Jordbruksverkets enhet för häst, fjäderfä och vilt är den enhet på Jordbruksverket som ansvarar för avelsfrågorna på hästområdet.

e-post: HastFjaderVilt@jordbruksverket.se Tfn 036-15 50 00 (vx)

5. DEFINITIONER

Hästhållare: Den som under längre eller kortare tid har ansvar för hästens skötsel.

Hästägare: Fysisk eller juridisk person som äger hästen

Godkänt hästpass: identitetshandling för hästdjur som har utfärdats av en godkänd myndighet eller stambokförande förening i enlighet med

kommissionens förordning (EG) nr 504/2008 av den 6 juni 2008 om tillämpning av rådets direktiv 90/426/EEG och 90/427/EEG avseende metoder för identifiering av hästdjur. Även hästpass utfärdade i enlighet med kommissionens beslut 93/623/EEG eller 2000/68/EG där hästdjuret har identifierats före den 30 juni 2009 och passet utfärdats senast den 31 december 2009 är giltiga identitetshandlingar

Stambokförande förening: Organisation eller förening som för eller upprättar stamböcker

Hästdjur: Alla djur av släktet *equidae*, eller korsningar mellan sådana djur.

6. TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING

Kommissionens förordning 504/2008 av den 6 juni 2008 om tillämpning av rådets direktiv 90/426/EEG och 90/427/EEG avseende metoder för identifiering av hästdjur (hästpassförordningen) anger hur passen ska se ut och när de ska användas. Där framgår bland annat att hästar ska märkas med transponder (chip) eller annan, synlig, märkning som ger samma vetenskapliga säkerhet. Där anges också att en häst ska ha pass senast den 31 december det år hästen är född eller inom sex månader från födelsen, beroende på vilket som inträffar senast. Vidare framgår hästhållarens ansvar för att hästen har pass och kravet på att passet alltid finns hos hästen förtydligas.

De undantag som finns från kravet på att passet ska finnas hos hästen gäller om hästen förflyttas till fots, t.ex. vid ridning eller liknande, då passet ska kunna uppvisas inom tre timmar. Det andra undantaget gäller vid akuta transporter t.ex. till veterinär. Som grundregel kan man annars ha att om hästen lastas för förflyttning så ska passet vara med.

Hästpassförordningen tillhör de EG-regler som kompletteras av lagen (2006:806) om provtagning på djur. Alla förelägganden m.m. som gäller hästpassen görs därför med stöd av provtagningslagen. Förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur är tillämplig endast när det gäller föreningars arbete med stambokföring eller diskriminering.

Av Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2009:26) om hästdjur som används till avel och om identifiering av hästdjur (saknr M16) framgår vilka krav som ställs på de föreningar som stambokför och registrerar hästar, samt utfärdar pass till hästdjur. Kraven på att arbetet ska ske effektivt samt att passen endast får kosta det de verkligen kostar, förtydligas i M16. Viktiga delar att nämna kan vara att föreningarna i de delar som innebär passutfärdande och stambokföring omfattas av förvaltningslagen. Det finns även tydliga krav på ickediskriminering. Föreskrifterna innehåller införlivande av rådets direktiv 90/427/EEG och kommissionens beslut 92/353/EEG. I vissa fall kan även kraven i kommissionens beslut 92/354/EEG vara tillämpliga, när det gäller relationerna mellan moderföreningar och dotterföreningar samt mellan olika dotterföreningar.

7. ANSVARFÖRDELNING INOM KONTROLLOMRÅDET

Jordbruksverket ansvarar för att godkänna plan och riktlinjer för organisationer som utfärdar hästpass. Jordbruksverket har även möjlighet att dra in godkännandet för en av Jordbruksverket godkänd organisation om den inte uppfyller sina förpliktelser.

Länsstyrelsen har ansvaret för kontrollen av de passutfärdande föreningarna som har sitt säte i länet samt för att kontrollera att hästar har pass. Ansvar för kontrollen av alla delar inom hästpassförordningen och M16 har överlämnats till länsstyrelserna genom beslut med dnr 36-10014/09. Länsstyrelsen ansvarar också för att förelägga personer eller organisationer att rätta till de brister som framkommit. Gäller bristerna organisationer som har ett godkännande av Jordbruksverket ska Jordbruksverket underrättas om detta. Jordbruksverket ska ge stöd och vägledning till länsstyrelserna i deras arbete.

8. VILKA ÄR KONTROLLOBJEKTEN?

Kontrollobjekten är de passutfärdande föreningarna med säte inom länet och hästhållare, innefattande transportörer, slakterier, hästhandlare, importörer av hästar, ridskolor samt alla andra som kan tänkas ha ansvar för hästar under längre eller kortare tid.

9. RISKANALYS

Risakanalysen bör baseras på risk och erfarenhet. I denna analys bör varje väsentlig risk identifieras och bedömas utifrån sannolikhet och konsekvens.

Regelverket angående hästpass är delvis nytt och tolkningen av de tidigare regelverken har varierat. Hänsyn bör tas till olika organisationers system för egenkontroll.

10. HUR FÖRBEREDS DEN OPERATIVA KONTROLLEN?

Länsstyrelsen bör årligen upprätta en plan för den operativa kontrollen. Vid upprättandet av denna plan bör hänsyn tas till resultatet av genomförd riskanalys. Med utgångspunkt i riskanalysen identifieras de kontrollobjekt som bör bli föremål för operativ kontroll under planeringsperioden.

Den operativa kontrollen bör baseras på en dokumenterad och fastställd checklista. Denna checklista bör utarbetas med tillämplig lagstiftning och resultatet av genomförd riskanalys som grund. En checklista för kontroll av de punkter som gäller föreningar/organisationer finns som bilaga.

11. TIDPUNKT FÖR KONTROLLER

Hästhållare kontrolleras lämpligen i samband med djurskyddskontroller eller andra kontroller av objektet.

Vid större evenemang kan det vara lämpligt att kontrollera att alla hästar har pass med sig, eftersom många hästar kan kontrolleras vid samma plats och tidpunkt. Detsamma gäller t.ex. marknader och liknande där försäljning av hästar bedrivs.

De passutfärdande föreningarna kontrolleras lämpligen tidigt under året, för att möjliggöra en bedömning av hur väl kraven på att passen utfärdats i tid har skett och om föreningen uppfyller kraven på att följa förvaltningslagen i tillämpliga delar och om arbetet kan betraktas som effektivt. Då passen ska vara utfärdade senast den 31 december eller när fölet är sex månader (det som inträffar sist) bör de flesta pass ha utfärdats i januari. De pass som återstår att utfärda bör vara för sent födda föl och eventuella ansökningar som inkommit sent.

I hästpassförordningen anges att hästägare ska ansöka om pass innan fölet har blivit sex månader eller innan den 31 december födelseåret, beroende på vilket som kommer sist. Det finns alltså inte någon tid för själva utfärdandet av hästpasset. Hänsyn till detta bör tas då föreningarna kontrolleras. Ansökningar som kommit in sent under året bör vara behandlade inom 45 dagar. 45 dagar är den tid som i förordningen anges som den längsta accepterade tiden för ändringar i passen och detta kan alltså även användas som riktlinje för utfärdandet av passen. Detta gäller dock endast kompletta passansökningar. Det förekommer att ansökningar om pass inte är kompletta och i dessa fall ska föreningen kontakta den person som ansökt om passet och begära kompletteringar. Om ansökan inte kompletteras ska ärendet avslutas i befintligt skick och handlingarna återsändas till den som ansökt om passet.

12. MÖJLIGHETER TILL SAMORDNAD OPERATIV KONTROLL INOM MYNDIGHETEN

En viktig målsättning för all operativ kontroll är att den administrativa bördan för kontrollobjekten ska vara så liten som möjligt. Ett led i detta är att, där så är möjligt, samordna den operativa kontrollen inom flera områden för att därigenom hålla nere antalet besök hos kontrollobjekten. Kontroll av att hästarna har pass sker lämpligen i samband med djurskyddskontroller, tvärvillkorskontroller eller liknande som utförs av samma myndighet och som berör hästar och hästhållare. Likaså är det lämpligt att kontrollera att stambokföring av hästar sker i enlighet med gällande plan och riktlinjer samtidigt som kontroll sker av utfärdande av pass i enlighet med gällande plan och riktlinjer, förvaltningslagen, hästpassförordningen och lag om provtagning av djur.

13. CENTRALA REGISTER TILLGÄNGLIGA FÖR DEN OPERATIVA KONTROLLEN

En förteckning över godkända passutfärdande föreningar och deras kontaktuppgifter återfinns på Jordbruksverkets webbsida. (Djur/Hästar/Avel). I samband med godkännanden av organisationer skickar Jordbruksverket en kopia på beslutet samt de godkända plan och riktlinjerna till den länsstyrelse där

föreningens säte finns. Det är inte nödvändigtvis samma adress i förteckningen på Jordbruksverkets hemsida som adressen för föreningens säte.

14. HUR GENOMFÖRS DEN OPERATIVA KONTROLLEN? - FÖRANMÄLAN

Jordbruksverkets bedömning är att användandet av föransökan eller så kallad avisering bör ske enligt följande:

- Vid kontroller som görs rutinmässigt (t.ex. så kallade normalkontroller) bör en föransökan göras för att skapa goda förutsättningar för kontrollen. Föransökan bör dock inte göras tidigare än 24 timmar innan kontrollens genomförande.
- Vid uppföljande kontroller bör syftet och vad som ska kontrolleras avgöra om det är lämpligt att föransöka eller inte. Föransökan bör dock inte göras tidigare än 24 timmar innan kontrollens genomförande.
- Vid kontroll som utförs med anledning av anmälan bör inte någon föransökan göras.

När det gäller den regelbundna, rutinmässiga kontrollen som kontrollmyndigheterna har planerat att genomföra bedömer vi att denna kan och bör föransökas. Inom den offentliga kontrollen kallas denna kontroll ofta för normalkontroll. Att vi bedömer att denna kontroll kan föransökas baserar vi delvis på att det i dessa fall inte finns skäl för att utgå från att det finns brister i djurhållningen. Vi bedömer även att om det finns underliggande brister, tillfälliga eller systematiska, märks dessa oftast även om snabba åtgärder har gjorts. Vår slutsats är därför att fördelarna med att föransöka dessa kontroller är fler än nackdelarna. Vid kontroller som görs rutinmässigt (t.ex. så kallad normalkontroll) bör därför en föransökan göras för att skapa goda förutsättningar för kontrollen. Föransökan bör dock inte göras tidigare än 24 timmar innan kontrollens genomförande.

Vid uppföljande kontroller bör syftet och vad som ska kontrolleras avgöra om föransökan bör göras eller inte. Vid t.ex. kontroll av om vissa tekniska åtgärder har vidtagits som ombyggnationer, installationer eller liknande kan föransökan göras utan att det får en negativ effekt på kontrollens syfte. Vid kontroll av andra saker kan däremot en föransökan få en negativ effekt på kontrollens syfte. Som exempel kan här nämnas att vid kontroll inom djurskyddsområdet kan detta gälla kontroll av dagliga skötselrutiner som utfodring av djur eller renhållning av djurutrymmen. I dessa fall bedömer vi att möjligheten att föransöka är mer begränsad. I bedömningen om föransökan är lämplig eller inte kan även vägas in vilken riskkategori företaget är klassat till. Om det är lämpligt eller inte att göra en föransökan vid uppföljande kontroller bör alltså bedömas från fall till fall.

När det gäller kontroller som görs som följd av anmälningar bedömer vi att det inte är lämpligt att dessa kontroller föransöks. I dessa fall finns det skäl att misstänka att det finns brister hos den som ska kontrolleras och en föransökan skulle kunna göra det lättare att dölja dessa brister och risken är då att de inte

kommer att åtgärdas. Vår bedömning är att nackdelarna med föransökan vid anmälningsärenden väger tyngre än fördelarna.

15. BEDÖMNINGSGRUNDER

Kontroll av hästars pass:

- Godkänt pass i original ska finnas hos hästen eller i vissa fall kunna visas upp inom 3 timmar. Kopiering av hästpass är inte tillåtet enligt artikel 5.8. i hästpassförordningen
- Vid uppställning av hästen eller när den är på bete ska hästhållaren kunna visa upp passet utan dröjsmål.
- Vid transport av hästen ska passet vara med.
- När man rider eller liknande (förflyttning till fots) räcker det om passet kan visas upp inom 3 timmar.

Kontroll av organisationer:

- Passutfärdande- Sker det effektivt, d.v.s. handläggs ärendena skyndsamt?
- Finns det en beredskap om registrator blir sjuk eller liknande? (det är inte OK att ärenden blir liggande för att verksamheten är helt beroende av en person)
- Hur hanteras icke kompletta handlingar?
- Påminns det om kompletteringar där sådant krävs?
- Dokumenteras detta?
- Hur lång tid tar utfärdandet av ett pass? (faktisk arbetstid)
- Hur många passansökningar kommer in under ett år?
- Finns en möjlighet att utfärda passen i tid med hänsyn till antalet beräknade ansökningar, personal och tid för varje pass?
- Finns det högar med ansökningar även efter årsskiftet?
- När kom ansökningarna in? (sent inkomna handlingar är inte föreningens fel eftersom de ska ha rimlig tid för handläggningen av ärendet på sig)
- Följs förvaltningslagen angående parts rätt att få del av uppgifter, om jäv, om motivering av beslut, om underrättelse av beslut och om överklagande?
- Hur hanteras praktiskt ärenden med försvunna hästpass?
- Anges det i duplikat eller ersättande hästpass att dessa hästar inte får gå in i livsmedelskedjan? Registreras detta i databasen?
- Är kostnaden för utfärdandet av passet rimlig och motiverad? Mot bakgrund av arbetstid, fasta kostnader m.m. Här bör även en

rimlighetsbedömning göras för att bedöma att t.ex. lokal- och arbetskostnaderna är rimliga i sig.

- Sker diskriminering i någon form när det gäller avgifter eller annat? Det kan vara motiverat för en förening att ta ut en lägre avgift för passutfärdande av medlemmar med motiveringen att medlemsavgiften subventionerar passkostnaden. Vidare kan i vissa fall en högre avgift motiveras med att ett pass behöver utfärdas snabbt vilket måste ske utanför ordinarie arbetstid, vilket då kan motivera att arbetskostnaden blir högre och därmed kostnaden för passet.
- Sker stambokföringen i enlighet med föreningens plan och riktlinjer?
- Avregistreras hästar och deras hästpass när det informerats att de är döda?

16. HANTERING AV AVVIKELSER SOM KONSTATERAS VID DEN OPERATIVA KONTROLLEN

Hästpass

När det gäller att hästen har hästpass saknas toleranser. Hästen ska ha pass och passet ska finnas där hästen finns. Förnyat besök kan motiveras om hästen inte har pass. Ett alternativ kan vara att begära att hästhållaren skickar in en kopia av passet till länsstyrelsen när detta är utfärdat. Om djurhållaren inte kan uppvisa ett giltigt pass bör länsstyrelsen överväga att förelägga enligt avsnitt 17 nedan.

Utfärdandet av pass

I hästpassförordningen anges att en ändring i passet får ta maximalt 45 dagar. 45 dagar bör därför kunna vara ett riktmärke även för utfärdande av pass. I vissa fall kan även längre handläggningstid accepteras under högsäsong, men denna bör ligga tidigt under hösten. Under januari och halva februari kan situationen uppstå att hästar inte har pass samtidigt som både hästägare och förening skött sig. Om ansökan om hästpass inkommit till föreningen den 31 december det år fölet fötts har hästägaren fullgjort sina skyldigheter och föreningen har skälig tid fram till mitten av februari för att utfärda passet. Samma tidsfrist på 45 dagar gäller för sent födda föl där hästägaren skickat in komplett ansökan inom sex månader.

17. FÖRELÄGGANDE

I följande fall ska förelägganden tillämpas:

- Om en häst saknar pass eller att passet inte finns hos hästen.
- Om en förening inte följer sina godkända plan och riktlinjer för stambokföring, registrering eller utfärdande av hästpass.
- Brister i handläggning av ärenden eller dokumentation av detta.
- Överpriser

Länsstyrelsen förelägger om rättelse. Gäller bristerna en organisation som utfärdar hästpass ska detta rapporteras till Jordbruksverket, se avsnitt 21.

Samtliga förelägganden som gäller passen sker med stöd av lagen (2006:806) om provtagning av djur, m.m. Förelägganden får förenas med vite enligt 17 § samma lag.

Om en förening tillämpar regler utöver plan och riktlinjer som strider emot gällande nationell och EG-rättslig lagstiftning föreläggs detta med stöd av lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. Förelägganden får förenas med vite enligt 13 § samma lag.

18. ÖVERPRÖVNING AV BESLUT

Beslut kan överklagas till förvaltningsrätten.

19. ÅTALSANMÄLAN

När det föreligger en klar misstanke om att en straffbar överträdelse har begåtts i ett ärende ska som huvudregel åtalsanmälan göras. T.ex. om rättelse inte har skett trots upprepade förelägganden kan åtalsanmälan vara befogat. Vid kommersiell handel i stor skala med hästar utan pass kan det vara befogat med åtalsanmälan utan föregående förelägganden.

20. TVÄRVILLKOR

Hästpassen i sig är inte en del av tvärvillkoren. Det kan anges i hästpasset att hästen inte är avsedd för livsmedel, vilket då innebär att den inte ingår i tvärvillkorskontrollen.

21. JORDBRUKSVERKETS BEHOV AV UPPFÖLJNING

Enligt 26 § i föreskriften¹ (saknr M16) ska länsstyrelsen informera Jordbruksverket om organisationer ger anledning till anmärkning. Ett sätt att meddela Jordbruksverket är att en kopia skickas på det föreläggande eller motsvarande som skickas till organisationen.

22. JORDBRUKSVERKETS UTVÄRDERING AV RESULTATET AV DEN OPERATIVA KONTROLLEN

Föreningar eller organisationer som har flera anmärkningar kan vara aktuella att kontrollera oftare än föreningar som inte får anmärkningar. Brister som inte åtgärdas trots upprepade påpekanden kan leda till att föreningens godkännande återkallas. Om systematiska brister i hanteringen av hästpass hos hästhållare uppdagas är även detta av intresse för Jordbruksverket då detta kan bli föremål för utökad information m.m.

¹ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2009:26) om hästdjur som används till avel och om identifiering av hästdjur.